Spis treści

I. Typy pasiek i gospodarki pasiecznej 13

1. Typy pasiek 13

Pasieki amatorskie 13

Pasieki jako dodatkowe źródło dochodu 14

Pasieki prowadzone przez pszczelarzy zawodowych 14

Pasieki o szczególnym znaczeniu 16

Struktura pasiek w kraju 16

2. Typy gospodarki pasiecznej 17

II. Najczęściej spotykane typy uli 21

1. Ogólna charakterystyka leżaków, stojaków i uli kombinowanych 21

2. Gospodarcza ocena najczęściej stosowanych typów uli 22

Ule leżaki 23

Ule kombinowane 23

Stojak wielkopolski 25

Ule wielokorpusowe 26

3. Pojemność ula i wielkość ramki 30

4. Tendencje zmierzające do uproszczenia konstrukcji ula i typu ramki 37

III. Zakładanie pasieki 41

1. Ogólne zasady zakładania pasieki 41

2. Ocena zasobów pożytkowych 42

3. Konkurencyjne rozmieszczenie pasiek i ich zdrowotność 43

4. Wielkość pasieki i wybór typu ula 44

5. Wybór i urządzenie pasieczyska 46

6. Zaplecze gospodarcze pasieki 48

7. Kupno i przewóz pszczół 52

IV. Podstawowe prace pasieczne w sezonie 55

1. Główny przegląd jesienny 55

2. Zapewnienie warunków dobrego przygotowania się pszczół do zimowli 58

Siła zazimowanych rodzin 59

Skład i jakość robotnic 61

3. Zapewnienie rodzinom warunków dobrego rozwoju jesiennego 63

4. Zapasy zimowe i ich uzupełnianie 71

5. Wielkość i ułożenie gniazda 79

6. Ocieplenie i wentylacja 82

7. Zimowla pasieki 86

8. Oblot wiosenny i ocena stanu rodzin 89

9. Zapewnienie rodzinom warunków dobrego rozwoju wiosennego 94

10. Metody przyspieszania wiosennego rozwoju rodzin 100

11. Główny przegląd wiosenny 103

12. Wyrównywanie siły rodzin w pasiece 109

13. Terminy i sposoby poszerzania gniazd 110

14. Wykorzystywanie naturalnej produkcji wosku 116

15. Prace pasieczne związane z wykorzystywaniem pożytków 118

Dodawanie nadstawek lub plastrów na miód 118

Odbieranie miodu 123

V. Zagadnienie rójki w gospodarce pasiecznej 129

1. Wpływ rójki na wydajność miodową rodzin i organizację pracy w pasiece 129

2. Przyczyny powstawania nastroju rojowego 134

3. Zapobieganie rójce i jej skutkom 138

Osłabianie wpływu czynników powstawania nastroju rojowego 138

Zmniejszanie skutków nastroju rojowego 145

Spowodowanie gwałtownej zmiany warunków 145

Wykorzystanie pszczół rojowych 148

VI. Warunki pełnego wykorzystania pożytków 154

1. Zależność stosowania metod gospodarki pasiecznej od warunków pożytkowych 154

Czas występowania pożytków 155

Okresy trwania pożytków 160

Pożytki towarowe i rozwojowe 163

Charakterystyka źródeł pożytków 165

2. Siła i struktura rodzin przed rozpoczęciem się pożytków 167

3. Dodatkowe czynniki wpływające na wykorzystanie pożytków 172

Odległość pasieki od bazy pożytkowej 172

Zapewnienie pszczołom warunków pracy w polu 173

4. Obserwacje fenologiczne i ul na wadze 175

VII. Zwiększanie wydajności pasiek przez dobór odpowiedniej metody 179

1. Wykorzystywanie pożytków wiosennych 179

Wykorzystywanie pożytków wiosennych w gospodarce jednorodzinnej 179

Wykorzystywanie pożytków wiosennych w gospodarce kompleksowej 181

Naloty stosowane niezależnie od typu ula 182

Metody dostosowane do uli leżaków 184

2. Wykorzystywanie pożytków letnich – ciągłych i przerywanych 185

Wykorzystywanie pożytków letnich w gospodarce jednorodzinnej 185

Metody typowe dla uli stojaków 185

Metody dostosowane do uli leżaków i kombinowanych 190

Wykorzystywanie pożytków letnich w gospodarce kompleksowej. 193

Metody gospodarki kompleksowej dostosowane do każdego typu ula 193

Metody gospodarki kompleksowej typowe dla uli leżaków 195

Wykorzystywanie pożytków jesiennych 197

VIII. Gospodarka wędrowna 200

1. Gospodarcze uzasadnienie i ogólne zasady prowadzenia pasieki wędrownej 200

2. Wybór miejscowości i stanowiska dla pasieki wędrownej 203

3. Przygotowanie i transport pni 205

4. Wykorzystywanie pożytków przez podwożenie do nich całej

lub części pasieki 211

5. Ogólne zasady wykorzystywania pożytku wrzosowego 213

6. Wykorzystywanie pożytków spadziowych 214

Charakterystyka pożytków spadziowych 214

Wywożenie pni na pożytki spadziowe 216

IX. Zwiększanie wydajności pasiek przez pracę hodowlaną i wprowadzanie mieszańców użytkowych 218

1. Celowość stałego poprawiania pogłowia pszczół 218

2. Hodowlane sposoby poprawiania pogłowia pszczół w pasiece 219

3. Wprowadzanie krzyżówek heterozyjnych 2208

Zjawisko heterozji 220

Użytkowe mieszańce międzyrasowe 221

Użytkowe mieszańce międzyliniowe 224

X. Wymiana matek w pasiece 227

1. Częstotliwość wymiany matek 227

2. Terminy wymiany matek 228

3. Wychów matek na własne potrzeby 229

Rodziny zarodowe i wychowujące 229

Sposoby poddawania i pielęgnacja materiału zarodowego 231

4. Sposoby poddawania matek i mateczników 234

Wyszukiwanie matek 234

Poddawanie matek w klateczkach lub izolatorach 236

Poddawanie matek przez wylot lub na plaster 238

Poddawanie mateczników 239

Poddawanie matek i mateczników bez wyszukiwania starej matki 239

XI. Dodatkowe prace pasieczne w sezonie 241

1. Łączenie pszczół 241

2. Tworzenie odkładów 243

3. Przesiedlanie rodzin do innych uli 247

4. Ratowanie rodzin z matkami trutowymi i trutówkami 250

5. Rabunki i ich zwalczanie 251

6. Opieka nad pasieką w okresie stosowania chemicznych

środków ochrony roślin 254

XII. Powiększanie pasieki 257

1. Powiększanie pasieki przez tworzenie odkładów 257

2. Dzielenie rodzin „na pół lotu” 258

3. Nalot na matkę lub matecznik 259

4. Wykorzystywanie rójki naturalnej 260

Zbieranie roju 260

Osadzanie roju 261

5. Powiększanie pasieki przez wydzielanie pszczół rojowych 262

6. Intensywne powiększanie pasieki 262

7. Wybór sposobu i terminu tworzenia nowych rodzin 262

XIII. Organizacja gospodarki pasiecznej 265

1. Organizacja pracy w pasiece 265

Obchodzenie się z pszczołami 265

Zasady wykonywania zabiegów w ulu 267

Organizacja prac pomocniczych 269

Organizacja pracy a typ gospodarki i wielkość pasieki 269

2. Organizacja zaopatrzenia w plastry 270

Zapotrzebowanie pasieki na plastry 270

Brakowanie i przerób suszu woskowego 271

Wprawianie węzy 274

3. Organizacja karmienia pszczół 275

4. Higiena w pasiece 276

5. Niezbędne notatki pasieczne 281